

Az Erdőtörvény 2017. évi módosításai közül tulajdonképpen melyeket minősítette alkotmányellenesnek az Alkotmánybíróság?

Az Alkotmánybíróság az alapvető jogok biztosának kezdeményezésére indított eljárásában alkotmányossági szempontból megvizsgálta az Erdőtörvény természetvédelmi tartalmú szabályozásának 2017. évi változásait, és annak több rendelkezését megsemmisítette vagy módosította. A hiteles tájékoztatás érdekében a hangzatos híradásokat követően érdemes részleteiben is megvizsgálni a döntést, hiszen az erdőgazdálkodási és a természetvédelmi szempontok megfelelő összehangolását biztosító, 2017-ben hatályba lépett jelentős szabályozás nagyobb része kiállta az alkotmányossági próbát, és továbbra is hatályban marad.

Az Alkotmánybíróság 72 oldalas határozatából bő négy oldalnyi maga a döntés, a többi egy elég terjedelmes indoklás. Az indoklás kapcsán itt talán elegendő az Alkotmánybíróság által kiadott [közlemény](#) bevezetőjét idézni. Eszerint az Alaptörvény P) cikk (1) bekezdése alapján az állam a jövő nemzedékek, mint kedvezményezettek számára egyfajta bizalmi vagyonkezelőként kezeli a rábízott, a nemzet közös örökségébe tartozó természeti és kulturális kincseket, ekként a jelen generációk használati és hasznosítási joga nem korlátlan. Ezek a jogok csak addig terjedhetnek, ameddig azok sem magukat az önállóan is védelemben részesítendő természeti értékeket, sem pedig a jövő nemzedékek érdekeinek megóvását nem veszélyeztetik. Ez az általános zsinórmérték az erdőkre, mint a P) cikk (1) bekezdése szerint a nemzet közös örökségének részét képező természeti értékekre vonatkozó jogi szabályozás alkotmányossági vizsgálata során is irányadó. Az Alkotmánybíróság ennek szellemében vizsgálta meg tehát az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény (a továbbiakban: Erdőtörvény) vonatkozó rendelkezéseit.

Az Agrárminisztérium az eljárás során javasolta az Alkotmánybíróság részére, hogy állásfoglalás céljából keresse meg az erdőtörvény módosítása során az erdészeti szakmai szervezetek véleménynyilvánítását összefogó Nemzeti Agrárgazdasági Kamarát is, ami sajnos elmaradt. A természetvédelmi szervezetek által az Alkotmánybíróság részére felkérés nélkül írt levélnek (Amicus Curia) a nyilvánosságra kerülése után a kamara az állásfoglalást

azonban kéretlenül is megtette. A természetvédelmi szervezetek álláspontját tartalmazó levelet az Alkotmánybíróság az egyéb dokumentumokkal együtt a [honlapján nyilvánossá tette](#), a kamara levelét azonban nem. Az állásfoglalás szövege [itt](#) olvasható.

Az Alkotmánybírósági döntés főbb következményei:

1. Tarvágás állami erdőkben

A mai erdőgazdálkodási gyakorlatban tarvágásra általában akkor kerül sor, ha az idős erdő természetes felújítására, és ehhez kapcsolódóan az idős erdő több ütemben történő kitermelésére (fokozatos felújító vágás) az erdőgazdálkodón kívülálló okok miatt nincs lehetőség. Egyéb esetben az erdőgazdálkodó érdeke is az, hogy az erdő felújítását a drága mesterséges erdősítés helyett a természetre bízza.

Az Alkotmánybíróság most azt, az egyébként 2017 előtt is hatályban lévő rendelkezést semmisítette meg, amely a kivételes esetekben lehetőséget biztosított az erdőgazdálkodónak a tarvágásra és az azt követő mesterséges erdőfelújításra. Az Alkotmánybíróság bölcs megfontolását mutatja ugyanakkor, hogy magát a tarvágást tiltó rendelkezésben foglalt mérlegelési feltételeket nem módosította, így a fennálló körülményekhez való rugalmas igazodásra ezen a téren nagyjából továbbra is megmarad a lehetőség.

2. A természetvédelmi szempontok érvényesítése a települési önkormányzat által helyi természetvédelmi oltalom alá vont erdőkben

A természet védelméről szóló törvény a települési önkormányzatok számára is lehetőséget biztosít arra, hogy az országos jelentőséggel nem bíró, jellemzően kis területet érintő természeti értékeket önkormányzati rendeletben helyi védelem alá helyezze. Az elmúlt időszakban több esetben előfordult azonban, hogy a települési önkormányzat nem feltétlenül természetvédelmi, inkább egyéb helyi érdekből élt ezzel a lehetőséggel,

sokszor nagy kiterjedésű erdőket jelentős korlátozással érintve, ami ellen az erdőgazdálkodó nem tehetett semmit.

Az Erdőtörvény 2017. évi módosításakor a jogalkotó ezt a problémát úgy orvosolta, hogy a helyi védetté nyilvánítás esetkörét az erdő rendeltetésének közérdekből történő megállapításaként kezelte. Ilyen kiemelt jogköre az Erdőtörvény alapján az erdőket, erdőgazdálkodást érintő szakterületekért felelős minisztereknek van. A közérdeket ilyen úton is megfelelően lehet érvényesíteni, csak ebben az esetben a kezdeményezőnek az eljárással párhuzamosan előzetesen meg kell állapodnia az erdőgazdálkodóval a korlátozás eredményeként keletkező anyagi kár ellentételezéséről.

Az Alkotmánybíróság döntése értelmében a természetvédelmi korlátozások érvényesítésére a helyi védett erdőkben újra hasonlóan kell eljárni, mint az országos jelentőségű védett erdők esetében. Az erdőgazdálkodást érintő természetvédelmi korlátozások lehetőségének okszerű korlátok közé szorítását, illetve a jelentős közérdekű korlátozások esetén a magán erdőgazdálkodók kártalanítási lehetőségét az Alkotmánybíróság ugyanakkor nem törölte el, így az erdők helyi védetté nyilvánítása kapcsán korábban tapasztalt tét nélküli túlkapásokra a jövőben remélhetőleg már egyébként sem kerülhet sor. Az Alkotmánybíróság mostani döntése így tulajdonképpen várhatóan nem eredményez jelentős visszasságokat a gyakorlatban.

3. Az erdő rendeltetései a Natura 2000 hálózat részeként kijelölt erdőkben

3.1. Az egyes erdők gazdasági, védelmi és közjóléti funkcióiból következő gazdálkodói és közérdekű szempontok megfelelő összehangolását biztosító rendelkezések mellett a Natura 2000 rendeltetés megállapítására vonatkozó rendelkezések 2017. évi, illetve mostani módosítása akár sürgősségű, presztízs értékű intézkedéseknek is tekinthetők.

Az erdőgazdálkodók számára megnyugtató volt a 2017. évi módosítás, mely szerint Natura 2000 rendeltetést – ami a továbbiakban akár egyre bővülő korlátozásokat is vonhat maga után – a Natura 2000 hálózatba tartozó erdők

közül csak a kijelölés céljával valóban érintett erdők esetében kell megállapítani.

Az Alkotmánybíróság döntése értelmében a Natura 2000 rendeltetés megállapítására azon erdők esetében is újra sor kerül majd, amelyek csak a kijelölés sajátos módja (a közösségi jelentőségű élőhelyeket magukban foglaló nagy, összefüggő területek lehatárolása) miatt esnek Natura 2000 területre (pl. akácosok, nemes nyársak, amelyekben közösségi jelentőségű fajok sem fordulnak elő).

3.2. Az Alkotmánybíróság döntése szélesítette továbbá annak a lehetőségét is, hogy a Natura 2000 rendeltetést mely erdők esetében kell prioritásos (elsődleges) rendeltetesként meghatározni. Ebben a tekintetben mérlegelési szempontként a továbbiakban csak az erdő természetességi állapotát rögzíti a törvény, azt nem, hogy maga az erdőtársulás egyébként közösségi védelemre szorul vagy sem.

Mindkét változás elsősorban abban az esetben akadályozhatja jelentősen az erdőgazdálkodás folyamatát, ha a természetvédelmi oldalról – a Natura 2000 területek kijelölésekor hangoztatott ígérek ellenére – a Natura 2000 területeken a kijelöléskori állapot fenntartása mellett a fejlesztésre (pl. erdőszerkezet-átalakítás, élőhelyek fejlesztése) is jogszabályi kötelezés útján kerül sor.

4. Természetvédelmi rendeltetésű erdők további rendeltetései

Ugyancsak finomhangolásként került az Erdőtörvénybe az a rendelkezés, amely egyes rendeltetések „összeférhetetlenségét” állapítja meg (pl. természetvédelem mellett gazdasági, vagy honvédelem mellett közjóléti rendeltetés).

A rendelkezés a gazdasági rendeltetés megállapítását a természetvédelmi rendeltetésű erdők közül csak a fokozottan védett természeti területeken zárta ki, ami összhangban állt az egyes rendeltetésekhez kapcsolódó

korlátozásokkal, illetve a napi gyakorlattal, hiszen a „sima” védett természeti területeken tulajdonképpen nem kizárt, csak korlátozott az erdőgazdálkodás. Az Alkotmánybíróság az utóbbi elvet nem kifogásolta, viszont a gazdasági rendeltetés megállapítását minden védett területen kizárta. Ez is csak presztízs értékű módosításnak tekinthető tehát, hiszen annak gyakorlati következményei nincsenek.

5. Hagyásfák, hagyásfa-csoportok és holt faanyag visszahagyása védett és Natura 2000 erdőkben

Az Erdőtörvényben 2017-ben új rendelkezésként jelentek meg az erdő egyes rendeltetéséhez kapcsolódó általános korlátozások. Ezek között szerepelt, hogy a magasabb természetességi állapotú, védett valamint Natura 2000 erdőkben a természetvédelmi hatóság kezdeményezésére az erdészeti hatóság a véghasználattal érintett terület legfeljebb 5%-án az idős fák hagyásfaként vagy hagyásfa csoportként való visszahagyását írhatja elő, valamint az erdőgazdálkodóknak a középkorú erdőkben és a hagyásfa-csoportokban hektáronként 5 köbméter álló és fekvő holt faanyagot kell visszahagynia.

Az Alkotmánybíróság ezt a rendelkezést minden védett és Natura 2000 erdőre kiterjesztette, továbbá megszüntette a korlátozások határértékeit is. Ezek közül különösen az utóbbi változás okozhat majd komoly fennakadásokat az erdőgazdálkodásban, hiszen a természetvédelmi jogszabályok a természetvédelmi hatóság által kezdeményezett korlátozásokra vonatkozóan gyakorlatilag mértéktelen lehetőséget biztosítanak.

Érdemes megjegyezni, hogy az ilyen típusú korlátozásokat más uniós országokban – különösen magántulajdonú erdők esetében – kifejezetten nem jogszabályi illetve hatósági úton, hanem szemléletformálással és ösztönzéssel (pl. támogatásokkal) érvényesítik. Bízunk abban, hogy ennek a lehetőségét a mostani döntés nem akadályozza majd.

6. Az erdőgazdálkodás időbeni korlátozása

Az erdőgazdálkodás időbeli korlátozására természetvédelmi célból elsősorban a tavasztól ősziig tartó vegetációs időszakban kerül sor. Korábban erre vonatkozóan a természetvédelmi törvény tartalmazott egy rendkívül hiányos, merev rendelkezést. Eszerint vegetációs időszakban fakitermelést csak a természetvédelmi hatóság külön engedélye alapján lehetett végezni.

Egyrészt állandó vitát eredményezett, hogy a természetvédelmi törvény nem határozta meg a vegetációs időszakot, amelynek kezdete és vége ráadásul az ország egyes térségeiben több héttel is eltérhet. Másrészt jelentősen akadályozta az erdőgazdálkodást az, hogy a természetvédelmi hatóság engedélyezési eljárása hónapokig elhúzódhatott, így az engedélyek a kiadás időpontjában már jellemzően okafogyottak voltak. (A fakitermelések nyári, természetvédelmi szempontból kockázatmentes időszakokban történő folytatásának az elmúlt időszakban különösen a klímaváltozás miatt jelentősen lerövidülő téli fakitermelési szezon miatt lett kiemelt jelentősége.)

Az Erdőtörvény 2017-től egyrészt egy általános korlátozási időszakot megjelölve lehetővé tette, hogy a konkrét korlátozási időszakokat megfelelő cizelláltsággal jogszabály határozza meg. Másrészt hogy a kisebb kockázatú esetekben a rendkívüli fakitermelések előzetes hatósági kontrolljára 15 napos bejelentési-engedélyezési eljárásban kerülhessen sor. Az Alkotmánybíróság az utóbbi lehetőséget most eltörölte. Megmaradt ugyanakkor annak a lehetősége, hogy az egyes korlátozási esetek jogszabályban – az Erdőtörvény végrehajtási rendeletében – meghatározásra kerülhessenek, az engedélyezési eljárások száma így várhatóan egyébként is jelentősen lecsökkenhet.

7. Az erdőgazdálkodás speciális természetvédelmi célú korlátozásai

7.1. Az Erdőtörvény módosítása óta részletes szabályozás mellett rögzíti azt is, hogy a természetvédelmi célú általános korlátozások mellett egyes kiemelt jelentőségű természetvédelmi értékek védelme céljából a természetvédelmi hatóság kezdeményezésére az erdőgazdálkodás további korlátozására is sor kerülhet.

Az egyébként természetvédelmi szempontból is hiánypótló szabályozást az Alkotmánybíróság most kiterjesztette a kisebb jelentőségű természeti területekre és értékekre is, illetve a korlátozás lehetséges területi kiterjedésére vonatkozó határértékeket ebből a rendelkezésből is törölte. A korlátozások részleteit azonban továbbra is az Erdőtörvény végrehajtási rendeletében lehet, illetve kell szabályozni.

7.2. Egyfajta értelmező rendelkezésként bekerült az Erdőtörvénybe, hogy az erdőgazdálkodás előbbieken felüli további korlátozására csak az erdőgazdálkodóval való megállapodás alapján kerülhet sor. A rendelkezést az Alkotmánybíróság törölte. Ettől azonban továbbra is nyilvánvaló marad, hogy ha egy korlátozásra a jogszabály nem ad lehetőséget, akkor arra csak önkéntesen kerülhet sor.

8. Intenzíven terjedő fafajokkal történő erdőtelepítés természetvédelmi célú korlátozása

A törvény 2017 óta a magasabb természetességi állapotú erdők és a természetvédelmi jelentőségű más művelési ágú területek (pl. gyepek) százméteres körzetében tiltotta az intenzíven terjedő fafajok (pl. akác) alkalmazását az erdőtelepítések és fásítások során.

A rendelkezés hatályát az Alkotmánybíróság most kiterjesztette az ország Natura 2000 hálózat részeként kijelölt teljes területére, továbbá annak százméteres környezetére is. A módosítás jelentős változásnak tekinthető, hiszen olyan helyen sem lehet majd akácerdőt telepíteni, ahol ez egyébként semmilyen természetvédelmi kockázattal nem jár (pl. szántóterületek között, meglévő akácosok mellett). A változás minden bizonnyal jelentősen érinti majd a folyamatban lévő országfásítási programot is.

2020. június 18.